

Бахмацька центральна районна бібліотека

СТОЛІТТЯ ПАМ'ЯТІ ЛЮДСЬКОЇ

Інформаційний дайджест

Бахмацька центральна районна бібліотека

СТОЛІТТЯ ПАМ'ЯТІ ЛЮДСЬКОЇ

Інформаційний дайджест

2017

91.963 (4 УКР) 613

С 81

Століття пам'яті людської: інформ.дайджест/
підг. В.С.Діденко; ред. Г.В.Іванько; відп. за випуск
С.М.Туз.- Бахмач, 2017.- 24 с.

Випуск інформаційного дайджесту «Століття пам'яті людської» знайомить користувачів із визначною подією в історії українського народу ХХ століття – Українською революцією 1917–1921 рр. Видання розраховане на всіх, хто цікавиться історією.

Запропоновані матеріали допоможуть глибше зрозуміти перебіг подій 100-літньої давності, передати дух самозреченості героїв в ім'я створення Незалежної держави.

Упорядник: В. С. Діденко

Редактор: Г. В. Іванько

Відповідальна за випуск: С. М. Туз

Комп'ютерний набір, макетування:

Н. П. Заковінько

Тираж 24 прим.

ЗМІСТ

Передмова_____	4
1. Що таке Українська революція?_____	5
2. Універсали Української Центральної Ради_____	6
3. Проголошення незалежності УНР_____	9
4. Берестейський мирний договір_____	10
5. Державний переворот_____	12
6. Всеукраїнський національний конгрес_____	13
7. Наступ на Київ і Одесу_____	16
8. Повстанський рух в Україні_____	18
9. Зимові походи Армії УНР_____	19
10. Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР)_____	22
Використана література_____	24

ПЕРЕДМОВА

Історія – це пам'ять людського суспільства, його свідомість і совість, засіб самоочищення, виховання прийдешніх поколінь. Закономірно, що у період національного відродження, який ми сьогодні переживаємо, українці звертаються до своєї історії, духовних витоків народу, згадують тих, хто віддав своє життя за волю України.

У 2017 році виповнюється 100 років від початку Української революції 1917 – 1921 рр. – одного з найважливіших і найскладніших періодів в історії українського народу ХХ століття. Ця доба була вершиною національно-визвольної боротьби, відродження української нації.

Сьогоднішня Україна є спадкоємицею державницьких традицій, закладених революцією 1917–1921 років.

Українська революція — сукупність подій, пов'язаних з національно-визвольною боротьбою українського народу у 1917—1921 рр., що розпочалася в умовах революційних потрясінь. Ключовим її рушієм був український народ і його політична еліта, що еволюціонувала від ідей політичної автономії та федерації до усвідомлення власної державної незалежності.

Термін «Українська революція» був уведений в обіг самими учасниками подій. Це визначення є в працях Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Симона Петлюри, Дмитра Дорошенка та інших діячів доби.

У період революції Україна пережила різні форми національної державності, але державну незалежність втримати не змогла. Українські території були розділені, революція зазнала поразки. Ця поразка була наслідком незгуртованості політичної еліти, якій не вдалося повною мірою втілити в життя ідею відродження державності. Це обумовлено не лише зовнішніми геополітичними чинниками, а й проблемами внутрішнього характеру. Однак, не досягши своєї мети, Українська революція започаткувала процес формування модерної політичної нації та відродила традицію української державності. Революція була явищем загальноукраїнським. У всіх регіонах розвивався національний рух, створювалися та діяли українські органи влади, політичні партії, відроджувалася культура. Українська революція стала визначною подією в історії українського народу XX ст. Вона засвідчила негасиме прагнення українців до творення

власної держави. Незважаючи на тривале поневолення, народ знайшов у собі сили, щоб протягом тривалого часу вести запеклу збройну боротьбу, відстоюючи свою державність. Поштовхом до початку Української революції стала Лютнева революція 1917р., викликана різким загостренням соціально-економічної й політичної кризи у зв'язку із зовнішніми поразками, господарською розрухою, продовольчою кризою. В Україні утворився альтернативний центр влади – Українська Центральна Рада (УЦР), що стала представницьким органом українських демократичних сил і очолила національно-демократичну революцію в Україні. Керівником УЦР став Михайло Грушевський.

Універсали Української Центральної Ради – політичні звернення програмного характеру керівництва УНР до населення, у яких формулювалися найважливіші наміри, які реалізовувались у конкретних законах.

В умовах загальнонаціонального піднесення 10 червня 1917 р. Центральна рада наважилася на прийняття I Універсалу, який проголошував автономію України і закликав народ до організації нового політичного ладу в Україні. Центральна Рада змушена взяти свою долю в свої власні руки, щоб оборонити край від анархії та руїни. Рада закликала всі села, волості і міста організувати свою власну владу і підкоритися Центральній Раді, взявши до уваги права й інтереси національних меншин.

Центральна Рада висловила надію, що неукраїнські народи також дбатимуть про лад та спокій в нашій країні і в цей тяжкий час безладдя дружно, одноставно з нами стануть до праці коло

організації автономії України. Універсал справив величезне враження на суспільство. З місць йшли сотнями телеграми, в яких висловлювалися солідарність з Радою і запевненням у щирій підтримці.

II Універсал Української Центральної Ради був прийнятий 3 липня 1917 р. як наслідок переговорів між керівництвом Ради та чотирьох міністрів Тимчасового уряду — О. Керенським, М. Терещенком, Г. Церетелі та М. Некрасовим у Києві.

У II Універсалі було офіційно заявлено, що Центральна Рада має поповнитися найближчим часом представниками інших народів, які живуть в Україні, після чого стане єдиним найвищим органом революційної демократії України. II Універсал проголосив, що Центральна Рада зробила істотні поступки урядові, який прагнув обмежити національно-визвольний рух певними рамками.

Для українців цінність укладеної угоди істотно знижувалася тим, що не окреслювалась територія, на яку мала поширюватися влада Центральної Ради. Не уточнювалися також повноваження секретаріату, особливо в його стосунках з місцевими органами Тимчасового уряду, які продовжували існувати.

III Універсал був прийнятий 7 листопада 1917 р., яким проголошувалося створення Української народної республіки (УНР), як автономної державної одиниці Російської республіки. УНР планувала вступити у федеральні відносини з тими державами, які сформувалися на руїнах імперії і без більшовицьких урядів.

Наприкінці жовтня – на початку листопада 1917 року в Україні, за винятком деяких районів Донбасу,

співвідношення сил було на користь Центральної Ради, яка відповідно до пануючих серед населення настроїв, проголосила утворення УНР.

Тимчасовий уряд наголошував, що державність України на той момент виникла як природна реакція на розпад центральної влади Російської імперії. Визначними демократичними засадами, що були проголошені Тимчасовим урядом, стали: скасування власності на поміщицькі, удільні, монастирські, кабінетні та церковні землі; запровадження 8-годинного робочого дня; скасування смертної кари та амністія політичним в'язням; розширення місцевого самоврядування; проголошення свободи слова, друку, віри, зборів, спілок, страйків, недоторканності особистості і житла; запровадження державного контролю над продукцією промисловості; якнайшвидше досягнення миру.

IV Універсал Української Центральної Ради був датований 9 січня 1918 р. —проголосив УНР самостійною, ні від кого не залежною, вільною суверенною державою українського народу, а виконавчий орган, Генеральний Секретаріат — Радою Народних Міністрів. Він замінив постійну армію міліцією, доручив провести вибори народних рад — волосних, повітових і місцевих, установив монополію торгівлі, контроль над банками, підтвердив закон про передачу землі селянам без викупу, прийнявши за основу скасування власності і соціалізацію землі.

В Універсалі окреслено завдання, які стоять перед керівними органами УНР: тверда і рішуча боротьба з більшовиками; досягнення мирної угоди у Брест-

Литовському; переобрання волосних і повітових народних рад, міських дум; соціалізація і передача землі трудовому народові без викупу, а лісів, вод і надр — для порядкування Раді Міністрів УНР; переведення всіх фабрик і заводів з воєнного до мирного стану; збільшення продукції народного споживання; прибрання до своїх рук найважливіших галузей торгівлі; монополізація залізної, вугільної, тютюнової промисловості; встановлення державно-народного контролю над усіма банками; боротьба з безробіттям; право національним меншинам на національно-персональну автономію; скликання Українських Установчих зборів; прийняття Конституції незалежної УНР.

На початку 1918 р. Центральна Рада почала схилитись до ідеї проголошення незалежності України. Це було обумовлено пошуком загальнонаціонального елемента, який би міг підняти народ на боротьбу за свою державність.

Незалежність і суверенітет УНР були проголошені Українською Центральною Радою в IV Універсалі. Мотивом цього документа була теза: «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу».

Українська Центральна Рада закликала всіх громадян республіки захищати «добробут і свободу» у боротьбі з «більшовиками та іншими нападниками».

Основними передумовами проголошення незалежності УНР були:

- віковічні прагнення українського народу до свободи і незалежності;
- традиції національно-визвольної боротьби;
- довготривала антиукраїнська політика імперського центру;
- руйнівні наслідки Першої світової війни для України;
- зовнішньополітичні умови потребували участі делегації УНР у мирній конференції щодо припинення воєнних дій на фронтах Першої світової війни; така участь ставала реальною тільки в тому разі, коли Україна здобувала правовий статус незалежної суверенної держави;
- тільки як незалежна держава, як суб'єкт міжнародного права УНР могла сподіватися на міжнародну допомогу, у тому числі воєнну, для захисту від агресії ззовні, зокрема від московсько-більшовицької інтервенції. Проголошуючи незалежність УНР, її керівники продовжували плекати ілюзії стосовно можливості перебудови Росії на федеративних засадах із включенням до неї УНР як автономної складової. Водночас проголошення України самостійною державою давало змогу керівникам УНР підписати на юридично оформленій підставі договір з країнами Четвертного Союзу, що означало початок нового етапу національно-визвольної боротьби за утвердження української державності.

З початку грудня 1917 року в Брест-Литовську більшовицька делегація готувалася до підписання мирного договору з Центральними державами.

Незважаючи на те, що зовнішньополітичні симпатії керівництва УНР залишалися на боці Антанти, обставини спонукали його втрутитися в цей переговорний процес. 13 (26) грудня 1917 р. делегації Центральних держав висловили згоду на участь у мирних переговорах представників УНР.

Центральна Рада перебувала у складному становищі, оскільки її діячі побоювались, що в разі підписання мирної угоди більшовиків з німцями ніким не визнана Україна може стати розмінною монетою для більшовиків і трофеєм переможців. Тому 25 грудня 1917 р. делегація УЦР на чолі з Г. Голубовичем прибула до Бреста і розпочала самостійні переговори з країнами Четвертного блоку.

Укласти Брест-Литовський мирний договір, який врятував молоду українську державність, дозволила затримка російсько-більшовицьких нападників у бою під Крутами. Внаслідок того бою агресори нападники втратили боєздатність на чотири дні.

22 січня (4 лютого) Дев'ятий загальний з'їзд Центральної Ради 220 голосами «за» («проти» — 1, «утрималися» — 16) надав право Раді Народних Міністрів підписати договір.

Берестейський мирний договір або Брест-Литовська мирна угода — сепаратний мирний договір між Центральними державами та Російською Федеративною Радянською Республікою, підписаний 3 березня 1918 року в Бресті-Литовському представниками Німецької імперії, Австро-Угорської імперії, Османської імперії і Болгарського царства з одного боку та Радянської Росії — з іншого.

Договір врятував Україну від поглинення

більшовицькою Росією. Але неспроможність УЦР виконувати в повному обсязі господарські статті договору призвели до наростання суперечностей між УЦР і австро-німецьким командуванням в Україні, відтак до падіння демократичної УНР і появи гетьманського уряду Павла Скоропадського.

Державний переворот — насильницька та неконституційна зміна влади в державі або збройний виступ армії проти державної влади внаслідок таємної змови. Державний переворот є зміною при владі однієї фракції правлячої верхівки на іншу. Така зміна влади здійснюється невеликою групою людей.

23 квітня тристороння комісія підготувала господарський договір між УНР, Німеччиною та Австро-Угорщиною. Цей договір підштовхнув німців та австрійців до прийняття рішення змінити уряд в країні. 24 квітня генерал В. Гренер зустрівся з делегацією Української народної громади. Сторони досягли взаєморозуміння у питанні зміни уряду. 25 квітня наказом Г. Ейхгорна в УНР були введені німецькі військово-польові суди. 26 квітня Центральна рада висловила протест. 28 квітня німецький військовий підрозділ увірвався в будинок, де засідала Центральна Рада, заарештував кілька членів Центральної Ради і закрив засідання.

29 квітня 1918 р. припинила своє існування Українська Народна Республіка. Державний переворот, здійснений організацією Українська народна громада, привів до влади генерала Павла Скоропадського, якого того ж дня було оголошено гетьманом із диктаторськими повноваженнями.

У ніч на 30 квітня під контроль гетьманів перейшли всі найважливіші урядові установи. В Києві була поширена підписана гетьманом «Грамота до всього українського народу», в якій говорилося про перехід повноважень глави держави до «гетьмана всієї України» П. Скоропадського, перейменування УНР в Українську державу, формування виконавчого органу Української держави — Ради Міністрів, відновлення «Права приватної власності як фундаменту культури й цивілізації», оголошення свободи купівлі та продажу землі.

Гетьман призначав голову Ради Міністрів, затверджував і звільняв склад уряду, виступав найвищою посадовою особою в зовнішньополітичних справах, верховним воєначальником, мав право оголошувати амністію, а також воєнний чи особливий стан. В Україні на зміну парламентській демократії прийшов авторитарний режим.

На початку травня гетьман призначив головою уряду Ф. Лизогуба. Він був великим землевласником, головою Полтавського губернського земства. Більшість міністерських посад зайняли кадети, що підтримували гетьманський режим. Посаду міністра закордонних справ погодився зайняти Д. Дорошенко.

Всеукраїнський національний конгрес розпочався у Києві 6 квітня 1917 р. — перший представницький форум українського руху та одна з переломних подій Української революції. Він представляв політичні партії та різні українські організації — класові, військові, економічні, культурні.

Конгрес підтримав національно-територіальну автономію України та легітимізував Центральну Раду як всеукраїнський парламент.

У роботі конгресу взяли участь близько 900 делегатів політичних, культурних і професійних організацій з усієї України. Вони прийняли вимогу негайної організації Крайової Ради й висловили думку про те, що ініціативу у створенні цього територіального органу влади повинна взяти на себе Українська Центральна Рада. Соціально-економічних питань конгрес майже не торкався.

Засідання конгресу вів представник Кубані – Степан Ерастов, головою був обраний Михайло Грушевський.

З доповідями виступили Д. Дорошенко, О. Шульгин, Ф. Матушевський, М. Ткаченко та інші. Всеукраїнський національний конгрес мав відбутися у великодні дні. Попри побоювання організаторів, до Києва прибули делегати з різних куточків України, а також представники Галичини, Буковини, Холмщини, Кубані, Москви, Петрограда. Всього зареєструвалося близько 1500 учасників і гостей з'їзду, які представляли різноманітні політичні партії і течії, громадські організації та товариства.

Засідання конгресу проходили в залі Купецького зібрання (нині Національна філармонія України). О 14-й годині з вітальною промовою виступив голова Центральної Ради Михайло Грушевський.

Першого дня було проголошено реферати Дмитра Дорошенка, Олександра Шульгина та Федора Матушевського. Гучні оплески зірвала позачергова заява голови товариства імені Павла Полуботка,

Миколи Міхновського. Делегати конгресу підтримали гасло української автономії в ухваленій наприкінці дня резолюції.

Другого дня роботу конгресу розпочали з прочитання рефератів. Потім секретаріат з'їзду оголосив деякі з привітань. Вечірнє засідання почалося з виступу представника Київської ради робітничих депутатів. Далі були ще дві доповіді та кількогадинні дебати. Одним із перших слово взяв поручник Микола Махновський, який намагався переконати присутніх, що серед завдань є гуртування солдатів і утворення власного війська.

В ухваленій наприкінці резолюції першим пунктом значилося: «Український Національний з'їзд, признаючи за Російськими Установчими зборами право санкції нового державного ладу Росії, автономії України і федеративного устрою Російської Республіки, вважає, що до скликання Російських Установчих зборів прихильники нового ладу України не можуть zostатися пасивними, але мають негайно творити підстави її автономного життя. Другий пункт закріплював провідну роль Центральної Ради в національно-визвольному русі.

Третій день засідань Всеукраїнського національного конгресу відбувся 21(08) квітня. Він був присвячений виборам до УЦР. В результаті проведеного таємного голосування було обрано голову (М.Грушевського), який говорив, що Центральна Рада повинна бути центром українського політичного життя двох заступників голови (В.Винниченка і С. Єфремова). Протягом трьох днів конгрес прийняв 13 резолюцій з питань забезпечення для України широкої

автономії і захисту прав національних меншин. Конгрес обрав новий склад Центральної Ради. На пропозицію Грушевського ухвалили такий принцип її конструювання: $\frac{2}{3}$ депутатських мандатів отримують губернії та міста, $\frac{1}{3}$ — центральні комітети партій та ін. центральні установи.

Центральній Раді надавалося право розширити свій склад після конгресу на 15%, з тим щоб охопити під час перетворення на орган крайової влади представників національних меншин. Всеукраїнський національний конгрес висловив протест проти претензій на українській землі, заявлених Польською радою, та зобов'язав УЦР організувати з своїх депутатів і представників національних меншин для вироблення проекту автономного статусу України та виконав завдання, що покладалися на нього. Він став важливим кроком у розвитку Української революції та засвідчив якісно новий рівень консолідації українських сил. Для українців починався період активної боротьби за автономію.

Згодом Центральна Рада провела перше засідання в новому складі. На ньому було сформовано виконавчий орган – Комітет Центральної Ради.

У серпні 1918 року почався наступ військ УНР на Київ і Одесу, який розгортався у двох напрямках: північному – на Київ, та південному – на Одесу. Так, західні українці, на чолі з командуючим М.Тарнавським, вважали за доцільне розпочати звільнення України з походу на Одесу. На їхню думку, вихід до чорноморського узбережжя відкрив би можливості встановити зв'язки з Антантою і,

заручившись її підтримкою, потім рухатися на Київ, аби звільнити його від більшовиків.

Керівництво УНР на чолі з С.Петлюрою наполягало на негайному наступі всіма силами на Київ, оскільки він мав стратегічне значення у боротьбі за Україну. Окрім того С.Петлюра з недовірою ставився до співпраці з Антантою через те, що вона підтримувала білогвардійців.

З рештою обидві сторони досягли компромісу: наступати одночасно на Одесу і на Київ. Це було найгірше, що можна було зробити у тій ситуації, бо сили українських армій розпорошувалися. Невдалим було і перегруповання об'єднаних збройних сил України. С.Петлюра доручив галичанам брати Київ, а військам УНР йти на Одесу. Тобто кожна із сторін мала діяти за планом своїх опонентів. 30 серпня більшовики залишили Київ. Але наступного дня у місто вдерлася кавалерія білогвардійців і захопила значну його частину.

Командування Української Галицької армії (УГА) намагалося порозумітися з денікінцями, маючи на меті створити з ними спільний фронт проти більшовиків. Зрештою, галичани підписали угоду, за якою українські війська залишили столицю і відійшли на лінію Ігнатівка-Васильків. Більш вдало на початку розгорталися події в одеському напрямку, де діяли війська УНР під командуванням О. Удовиченка. Наприкінці серпня вони розгромили більшовицькі частини і успішно просувалися на Одесу. Але згодом їх поступ почав згасати через нестачу зброї та військового спорядження.

На Одесу просувалися і денікінці. Для Петлюри

стало очевидним, що уникнути воєнних дій проти білогвардійців не вийде. Проте, воювати одночасно з більшовиками і денікінцями для армії УНР було вкрай небезпечно. Тому С. Петлюра у вересні 1919 р. уклав договір з Махно про спільну боротьбу проти армії Денікіна.

Повстанський рух в Україні 1917-1922 рр. можна охарактеризувати як масовий збройний рух українського селянства і частково робітництва, який спрямований на захист соціальних здобутків, зокрема права на вільне володіння землею та засобами виробництва, проти реставраторів старого ладу і окупаційних режимів в Україні, за народну владу і далі за національне і соціальне самовизначення українського народу.

Повстанський рух можна поділити на 3 періоди, кожен з них має свої характеристики. Перший період – від початку української революції до половини 1919 р., другий – від половини 1919 р. до відвороту Армії УНР за Збруч, і третій – перші 2 роки окупації України більшовиками.

Спершу повстанський рух в Україні набирав поступово все більше національного змісту й оформився у виразну політичну визвольну боротьбу українського народу. Повстанський рух в Україні не був об'єднаний в ініціативі й виявах, не мав одного керівного центру і одностайного плану дій. Головною формою повстанського руху в Україні були місцеві й повітові повстанські відділи, групи, загони, які обороняли своє село чи найближчі околиці, спираючись на прихильне до них населення.

У разі потреби координували або об'єднували

свої дії з сусідніми групами або загонами для спільних бойових дій, проводячи мобілізацію у своїх районах для поповнення основних відділів. Не мавши постійного і одного провідного центру, повстанські організації створювалися і діяли з власної ініціативи. Тому у політичній тактиці повстанців були великі розбіжності. Внаслідок більшовицького терору і військових операцій впродовж літа 1921р. в Україні були ліквідовані головні повстанські осередки, а більшість їхніх отаманів були вбиті у боях або розстріляні.

Наприкінці 1923 р. повстанство як форма боротьби селян з радянською владою було остаточно розгромлено. Незважаючи на воєнний розгром повстанського руху, більшовики були змушені прийняти селянські умови примирення: замінити продрозкладку продподатком і легалізувати товарно-грошові відносини.

Перший зимовий похід розпочався 6 грудня 1919 року під проводом генерал-полковника Михайла Омеляновича-Павленка – похід тилами Червоної та Добровольчої армій. Вперше українська армія застосувала партизанські методи боротьби, до того ж із ворогом, який значно перевищував чисельністю та озброєністю. Згодом цей неоціненний досвід успішно застосовувала Українська Повстанська Армія.

Зимовий похід дав зразки характерної партизанської війни. У поході взяло участь близько 10000 осіб. 75% загальної кількості складали штаби частин, немущтрові частини, обози і транспорти хворих. За весь рейд запіллям ворога було пройдено 2500 км, проведено більше 50-ти успішних боїв.

Перший зимовий похід сприяв поширенню селянських повстань в Україні, показав силу духу і жертвовність вояків Армії УНР в боротьбі за державність. Усіх учасників походу було нагороджено орденом Залізного Хреста. Пізніше в еміграції була створена Орденська рада рицарів Зимового походу.

Зимовий похід значною мірою сприяв чіткості й твердості позиції української сторони на переговорах, що на той час тривали з поляками у Варшаві.

Українську армію люди зустрічали як визволителів, національне піднесення було таким потужним, що більшовики, які згодом захопили Україну, на зміну забороні й нищенню всього українського змушені були піти на «українізацію».

Армія УНР, яка опинилася перед загрозою цілковитого знищення, зберегла себе, гідно виконала операцію, що піднесло підупалий від поразок 1919 р. настрій українського війська. Так, бойовий склад Дієвої армії УНР Зимового походу на 6 травня 1920 року налічував 4319 осіб, 2100 багнетів і 580 шабель, 81 кулемет, 12 гармат.

У травні 1920 року Армія УНР пройшла урочистим парадом центральною київською вулицею – Хрещатиком. Подальша доля армії та її провідників була трагічною, як і доля молодой української держави. Однак Зимовий похід, без перебільшення, став найгероїчнішою сторінкою історії воєнного мистецтва часів визвольних змагань в Україні 1917 – 1921 років.

Другий зимовий похід або Листопадовий рейд відбувся в листопаді 1921 р. коли уряд УНР та його армія вже перебували на території Польщі. Його метою була спроба скоординувати повстанський рух в Україні,

використавши його для повалення радянської влади. Загальне командування Повстанською Армією здійснював Юрій Тютюнник, начальником штабу був полковник Юрій Отмарштейн.

Для того, щоб усвідомити велич і мужність походу учасників потрібно знати, що навіть всесвітня військова історія має невелику кількість подібних героїчних прикладів. Українська нація неодноразово демонструвала подібне. Зокрема, у бою під Берестечком 300 козаків захищали переправу через р. Пляшівка і до останнього подиху боролися з поляками.

Ще один такий приклад українці продемонстрували 29 січня 1918 р., коли 300 гімназистів приєдналися до не чисельного українського війська і намагалися не пропустити більшовицьке військо під керівництвом Антонова-Овсієнка до Києва. Деякі сучасні дослідники зазначають, що Другий зимовий похід закінчився цілковитою поразкою і через це повалення більшовицької влади прийшлося відкласти на невизначений термін. Це твердження в певній мірі має сенс, адже не вдалося виконати запланованого – підняти всенародне повстання та повалити більшовицьку владу. Багатьох українських героїв, які прийняли у ньому участь було втрачено.

Цей похід продемонстрував, що українське військо та народ не бажає здаватися, і прагне продовжувати визвольні змагання, незважаючи на те, що вони вже тривали 4 роки і завдали йому значних втрат. Другий зимовий похід 1921 р. мав позитивні наслідки, які сприяли продовженню національно-визвольної боротьби українського народу та його

державотворенню, яке завершилося створенням незалежної України.

Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР) — українська держава, створена в листопаді 1918 р. на західноукраїнських землях, які входили до складу Австро-Угорської імперії.

Після розпаду в жовтні 1918 року Австро-Угорської імперії на кілька незалежних держав, патріотичні сили Західної України вдалися до ряду заходів зі створення власної держави. В період із вересня 1918 року у Львові була створена Українська Національна Рада, яка поставила питання про об'єднання західноукраїнських земель.

19 жовтня 1918 року було проголошено Українську державу, включаючи території Галичини, Буковини і Закарпаття. Президентом УНР було обрано Євгена Петрушевича. Рада, мотивуючи свої наміри правом українського народу на власну державу, звернулася до австрійського уряду з питання про передачу їй усієї повноти влади в Галичині та Буковині, на що отримала категоричну відмову. Тоді було вирішено взяти владу у Львові збройним шляхом.

У ніч із 31 жовтня на 1 листопада 1918 року стрілецькі частини зайняли всі найважливіші урядові установи в місті, було створено Західно-Українську Народну Республіку, до складу якої увійшли - Галичина, Буковина та Закарпаття.

Важливим здобутком діяльності ЗУНР було урочисте проголошення 22 січня 1919 року в Києві Акту про Злуку ЗУНР і УНР в єдину соборну Українську Народну Республіку.

Українська революція у своєму розвитку пройшла складний шлях, здобутки і прорахунки якого ще тривалий час намагалися переосмислити в еміграції її керівники та активні учасники, які у своїх творах намагаються подати політику власних політичних режимів у більш вигідному світлі та знайти винних у поразці Української революції.

Досвід Української революції 1917 – 1921 рр. має важливе значення для українського державотворення на сучасному етапі. Серед досягнень Української революції 1917 – 1921 рр. варто відзначити демократизацію суспільства та зростання національної свідомості українського народу. Найбільш трагічними наслідками революції став розкол національно-демократичних сил та всього українського суспільства. Саме ці аспекти Української революції мають першочергове значення для сучасності.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1.БОЙКО В. М., Кудлай О. Б. Лютнева революція 1917 року [Електронний ресурс]/ В. М. Бойко, О. Б. Кудлай // Енциклопедія історії України: у 10 т. – К. : Наук. думка, 2009. – Т. 6. – С. 399. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua>. – Назва з екрану.

2.ВИННИЧЕНКО В. Відродження нації. Історія української революції. Частина 3. - Київ-Відень: Політвидав України, 1990. – 542 с.

3.ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ національний конгрес //Світ-інфо. – 2017. – 4 трав. – С.9.

4.КУЛЬЧИЦЬКИЙ С. В. Брестський (Берестейський) мирний договір / С. В. Кульчицький // Енциклопедія сучасної України: у 30 т. — К.: Координаційне бюро енциклопедії сучасної України, 2004. — Т. 3.— С. 443—444.

5.МИРОНЕНКО О. М. Другий Універсал Української Центральної Ради [Електронний ресурс] / О. М. МИРОНЕНКО // Юридична енциклопедія: В 6 т. - К.: Українська енциклопедія, 1998. – Т 2. - Режим доступу: <http://leksika.com.ua>. – Назва з екрану.

6.МИРОНЕНКО О. М. Перший Універсал Української Центральної Ради [Електронний ресурс] / О. М. МИРОНЕНКО // Юридична енциклопедія: В 6 т. - К.: Українська енциклопедія, 1998. – Т 4. - Режим доступу: <http://leksika.com.ua>. – Назва з екрану.

7.МИРОНЕНКО О. Четвертий Універсал Української Центральної Ради [Електронний ресурс] / О. М. МИРОНЕНКО // Юридична енциклопедія: В 6 т. - К.: Українська енциклопедія, 1998. – Т 6. - Режим доступу: <http://leksika.com.ua>. – Назва з екрану.